

PRZEWODNIK DLA CEGLARZY

wychodzi 10 i 25 każdego miesiąca.

(dalszy ciąg „Przeglądu ceramicznego“).

Przedpłata roczna:

10 Kor. = 5 rsr. = 10 mk. = 12 fr.

Prenumeraty mniejszej jak roczna nie przyjmuje się.

Zeszyt pojedynczy 50 hal.

Redaktor: Inżynier Karol Rolle.

Wydawcy: Wład Poturański i inż. Karol Rolle.

Adres Administracji i Redakcyi:

Podgórze, św. Floryana 5.

Cena ogłoszeń wynosi:

za cm.² 4 hal., Cała strona 20 k.,
1/2 strony 12 k., 1/4 str. 7 k., 1/8 str.
4 k., przy 6-krotnem powtórzeniu
10%, 12-krotnem 15%, 18-krotnem
20%, 24-krotnem 25% opustu.

Treść Nru 4: Sprawozdanie z obrad ankiety w sprawie zmiany wymiarów cegły (ciąg dalszy). — Jaki wpływ wywrzeć może przyszła rządowa Szkoła kieramiczna we Lwowie na przemysł ceramiczny Galicji zachodniej? (dokończenie). — Kronika budowlana. — Kronika. — Od Redakcyi. — Ogłoszenia.

Sprawozdanie

z obrad ankiety zwołanej przez krakowską Izbę handlową i przemysłową

w sprawie zmiany wymiarów cegły.

(Stenogram).

(Ciąg dalszy).

Na 4 piętrze 2 cegły 0·51 zamiast 0·45		
co czyni na m. ³		+ 13·3%
na 3 piętrze 0·51 zamiast 0·60		
co czyni na m. ³		— 15%
na 2 piętrze 2½ cegły 0·65 zamiast 0·75		
co czyni na m. ³		— 14·75%
na 1 piętrze 3 cegły 0·77 zamiast 0·90		
co czyni na m. ³		— 14·4%
parter 3½ cegły 0·90 zamiast 0·95		
co czyni na m. ³		— 14·2%
w piwnicy 4 cegły 1·03 zamiast 1·20		
co czyni na m. ³		— 14·1%

Z tego wynika że konsument zyskuje na bryłowości murów zewnętrznych 10% przeciętnie przy czteropiętrowej kamienicy. Taki sam rachunek wykaże, że przy 3 piętrowym domu zyskuje 9% a przy dwu piętrowym 8%. A ponieważ na robocie murarskiej jak poprzednio wykazałem traci 2% w każdym więc razie zostaje mu zysk 8%, 7% lub 6%, stosownie do wysokości budynku.

Zyskuje również konsument na tem, że o ile będą cieńsze zewnętrzne mury, o tyle większe będą ubikacje wewnętrzne. Rzecz ta, która na pozór wydaje się mało znaczącą nabiera ogromnej wagi tam, gdzie grunta budowlane są bardzo drogie, jak na przykład w śródmieściu Wiednia, gdzie grunt użyty pod budowę kosztuje więcej, niż zbudowany na nim czteropiętrowy ozdobny gmach.

Treść pisma.

Wiadomości z zakresu
wyrobu

cegła, drenów, dachówek,
wyrobów ogniotrwałych,
i kamionkowych,

kafla, porcelany

i wszelkich przedmiotów

z gliny, cementu, wapna,
gipsu, betonu, szkła, ce-
gieł piaskowych, sztucz-
nych mas i t. p.

Dodać tu jeszcze muszę, że przy cieńszych murach wchodzi do wnętrza więcej powietrza i światła. Są więc mieszkania o tyle jaśniejsze wygodniejsze i zdrowsze, co również da się uczuć szczególnie w ciasnych i gęsto zabudowanych ulicach wielkich miast. Z wywodów moich wyprowadzam konkluzję, że zaprowadzenie nowego małego formatu uważam za korzystne i pożądane, tem bardziej że gdy, jak się na to zanosi, format ten stanie się ogólno-światowym, będzie to jeden krok dalej do ujednostajnienia miar, wag, monet, języka itd., które, w obec udoskonalonych środków komunikacji i wzrastających stosunków międzynarodowych, jest jedną z najważniejszych potrzeb ludzkości.

Wniosek: Izba Handlowa i Przemysłowa krakowska oparłszy się na motywach wyżej przytoczonych, popiera petycję: „Thon-Industrie-Verein“ z tą jednak różnicą, aby w ustawach budowlanych, dla tych krajów koronnych, gdzie stosunki klimatyczne tego wymagają, minimum grubości murów na dwóch, najwyższych piątrach wynosiło dwie długości cegły.

W dyskusji zabiera głos p. inżynier Hand:

Referat Szan. p. Uderskiego jest wprawdzie bardzo detalicznie opracowany, nie mogę jednak wstrzymać się od wypowiedzenia zdania w tym kierunku, że jestto referat czysto teoretyczny. W praktyce sprawa ta inaczej się przedstawia. Przedewszystkiem niech mi wolno będzie zaznaczyć, że format nasz jest jedynym formatem w całym świecie, który odpowiada najważniejszej zasadzie tyczącej się wiązania murów, a mianowicie, że dwie szerokości wraz z fugą idą na jedną długość a dwie grubości razem z fugą na jedną szerokość.

Jestto zasada praktyczna, przyjęta nawet i przez wiedzę techniczną i we wszystkich podręcznikach można ją znaleźć. O formacie niemieckim już tego powiedzieć nie można. Tam zgadza się tylko jedna zasada, że dwie szerokości razem z fugą dają długość. We Francji jest inna cegła. Najbardziej zbliżony format ma Bawaryja, w Szwajcaryi są cztery formaty, we Włoszech jest cegła kwadratowa, ale żaden z tych formatów nie odpowiada rzeczonyj zasadzie; nasza cegła jest więc jedyna, która odpowiada zasadom wiedzy i praktyki, tak że format jej słusznie idealnym nazwać można.

Pod względem konstrukcyjnym utracili-

byśmy w danym razie możliwość sadzenia rolki i musielibyśmy wprowadzić osobno na ten cel formowaną cegłę (Formziegel), a każdy praktyk wie, co to znaczy mieć cegłę o podwójnym formacie na budowie. Posiadając więc pod względem konstruktywnym tak dobrą cegłę nie widzę i z tego powodu dlaczego wzorować się na Niemcach i ustąpić? Co się tyczy wywodów Szanownego Referenta ze względu na kubaturę murów, to pozwolę sobie wręcz przeciwne zdanie wypowiedzieć.

Przedewszystkiem znajduję, że cyfry dotyczące, a tem samem i stosunki procentowe są mylne. Jeżeli bowiem wezmę naszą cegłę w rachunek, to na 1 m³ pełnego muru potrzeba 297 cegieł, niemieckich zaś 397, co czyni dokładnie 33% różnicę.

Również czysto teoretycznem jest twierdzenie, jakoby do zaprawy wystarczyła 4—5 mm. gruba warstwa wapna. W praktyce bowiem używa się zaprawy wapiennej 13 do 15 mm. grubości. Nawet tak dobra cegła, jaką jest cegła podwójnie prasowana, posiadająca prawie zupełnie gładkie płaszczyzny, potrzebuje najmniej 10 m/m. grubej zaprawy. Z tego wynika, że i cegła nowego formatu otrzyma fugi tej samej grubości co i teraz i przyjmując 1 cm. na fugę w składaniu a 13 m/m na wysokość, przyszedłem do rezultatu, że zaprawy (wapna) trzeba o 5% więcej. Raz zatem wypadnie w murze 33% więcej cegły, drugi raz 5% więcej wapna. Pytanie teraz, co zyskujemy, jeżeli ten nowy format cegły wprowadzimy? Otóż przy kalkulacji cen przyszedłem do tego rezultatu, że koszt 1 m³ muru przy użyciu cegły nowego formatu w stosunku do naszej cegły wynosić będą 25% więcej. Kalkulacya ta przedstawia się jak następuje:

(Ciąg dalszy nastąpi).

Jaki wpływ wyrzeć może przyszła rządowa Szkoła keramiczna we Lwowie na przemysł ceramiczny Galicji zachodniej?

(Dokończenie).

Garniarstwo jest przemysłem domowym będącym w stanie zupełnego upadku; ponieważ ono do stosunków obecnych nałamać się nie może, z powodów tkwiących w warunkach przyrodniczych: braku odpowiedniego materiału surowego w kraju, więc też wszelkie usiłowania przyjscia temu przemysłowi z pomocą na drodze technicznej nie udały się, a również nie miałyby powodzenia usiłowania skierowania tego przemysłu na drogę przemysłu arty-

stycznego. Są tu tylko dwie drogi: pomoc w kierunku handlowym i ułatwienie wprowadzenia w okolicach, w tym celu specjalnie się nadających — garncařstwa kamionkowego, co Wydział krajowy czyni z pewnem powodzeniem od lat siedmiu. Obie te akcyje ze szkoła nic wspólnego nie mają.

Również garncařstwo kamionkowe jako przemysł fabryczny, którego jedyna przedstawicielka, fabryka w Porembie powstała po zwinięciu odnośnej krajowej szkoły — w dzisiejszych warunkach, rzecz jasna szkoły nie wymaga.

Inna rzecz z przemysłem kaflarskim. Przemysł ten rozmieszczony jest równomiernie po całym kraju — więc to co tu mówię o tym przemyśle, odnosi się w tym samym stopniu do stosunków całego kraju. Przemysł ten reprezentowany jest w okręgu Izby krakowskiej przez kilka większych zakładów fabrycznych a to:

Karola Kupki w Lipniku koło Białej,

»Józefa Niedźwiedzkiego i Spółki« w Dębnikach,

Horowitza w Dębnikach,

»Maurycego Barucha« w Łagiewnikach a nadto w okolicy Krakowa i w miastach prowincjonalnych znajdują się pomniejsze kaflarnie.

Wreszcie zaliczyć tu muszę kilkudziesięciu majstrów kaflarskich, zajmujących się robotą kaflarską, a zakupujących kafle krajowej lub pozakrajowej proveniencji w fabrykach i składach.

Dziś fabryki kształcą same personal robotniczy i to pomocników, czeladników oraz palaczy, majstrów, werkmajstrów itp. Coraz mniej w tym zawodzie spotkać można niekrajowców, nadto w Galicyi zachodniej bardzo rzadko trafi się czeladnik, z ukończoną szkołą zawodową np. kołomyjską lub porębską.

Taki jest stan obecny. Szkoła w tym wypadku mogłaby zastąpić wieloletnią i uciążliwą naukę, jaką uczniowie dziś w tym zawodzie w fabrykach przechodzą i wprawdzie przyznać należy, że dziś kaflarstwo nasze rozporządza dość znacznym kontyngentem sił zawodowo uzdolnionych, ale w każdym razie szkoła by wiadomości te pogłębiła a stan ten robotniczy moralnie podniosła. Gdy jednakowoż się uwzględni odległość zachodniej Galicyi od Lwowa, gdzie ma mieć siedzibę omawiana Szkoła kieramiczna, a nadto i trudność utrzymania się młodzieży ubogiej z dala od rodzinnego domu, przyznać musimy, iż Szkoła kieramiczna we Lwowie, gdyby obejmowała

oddział dla kaflarstwa, miałaby bardzo ważne znaczenie dla krajowego przemysłu kaflarskiego, ale dobroczynny ten wpływ jej z natury rzeczy ograniczałby się na Galicyę wschodnią.

Ze względu na danie możności korzystania ze szkoły uczniom ubogim, którzyby przez miesiące letnie zarabiać mogli a przez czas dla danego przemysłu martwy lub mniej czynny mogli oddać się nauce, uważałbym za konieczne, zaprowadzenie w Krakowie kursów zimowych pięciomiesięcznych dla kaflarzy. Przez to samo dałoby się możliwość czeladzi kaflarskiej nabycie potrzebnych wiadomości, a przecież szkoła tem lepsze owoce wydaje, gdy w jej podwoje wkracza uczeń świadomy swej pracy, i umiejący dobry wpływ nauki i wartość jej ocenić, a nie skierowany tam wolą rodziców i opiekunów.

Co do owych ozdobnych przedmiotów kieramicznych (majolik) to w obec istnienia tylko takiego jednego zakładu fabrycznego w kraju (Józef Niedźwiedzki i Spółka w Dębnikach), zapotrzebowanie kwalifikowanych sił roboczych jest tak minimalne, że o tem nawet wspominać trudno. Gdyby Szkoła kieramiczna we Lwowie objęła i dział wyrobów ozdobnych, to dział ten ze względu na stosunki krajowe o tyle powinienby być prowadzony, o ile pojawiłby się szczególnie uzdolniony frekwentant. Tworzenie sił robotniczych w tym kierunku jest zdaniem mojem na obecne stosunki krajowe przedwczesnem.

W wywodach moich niniejszych stoję na stanowisku obecnie istniejącego przemysłu. Szkoła zawodowa — zdaniem mojem — nie tworzy przemysłu, jej zadaniem jest zasilać przemysł istniejący i pomagać do jego rozwoju jakościowego. Dla tego nie uwzględniam tu tak nieuchwytnego motywu jakim jest: powstanie nowych, nieistniejących gałęzi przemysłu w kraju.

Nie będę się też zastanawiał czy i o ile np. oddział dla malarstwa na porcelanie i szkłe w lwowskiej szkole kieramicznej mógłby być podniętą dla wielkich kupców porcelany i szkła w zachodniej Galicyi do wprowadzenia u siebie odnośnej przeróbki porcelany białej. Jedyna w zachodniej Galicyi małarnia porcelany w Krakowie przed paru laty zwinietą została.

Przychodzę z kolei do wyrobu cegieł, drenów i dachówek. Wyrób ten rozpada się na

1. wyrób cegieł murowych (bardzo rzadko drenów i dachówek) obliczony na bardzo mały rejon zbytu: cegielnie rolnicze i małomiasteczkowe prowadzone przy użyciu pracy

ruką i bez żadnych maszyn z najprymitywniejszymi piecami. Cegielnie te w liczbie około 1000 rozsiadane są po całym kraju.

2. Wyrób cegieł murowych obliczony na rejon zbytu większy np. znacniejszego miasta, posługujący się pracą ręczną lub maszynową, z piecem kregowym.

3. Wyrób dachówek, drenów i lepszych gatunków cegły obliczony na zbyt w całym kraju, a posługujący się maszynami i z piecem kregowym.

Pierwsze z tych cegielni prowadzone najprymitywniej, i coraz ginące w obec powstawania zakładów większych, nie na istnieniu szkoły nie zyskają.

Co do cegielni pod 2) wymienionych to znajdują się one w pobliżu większych miast w większej liczbie w zachodniej niż w środkowej i wschodniej Galicyi. Każda z tych cegielni potrzebuje kierownika uzdolnionego, fachowo wykształconego. Niestety pod tym względem braku są bardzo znaczne. Dają się one odczuwać bardzo dotkliwie właścicielom odnośnych fabryk.

Jeszcze wydatniej to występuje u fabryk wyrabiających wyroby lepsze: dachówki licówki itp. W tej gałęzi przemysłu daje się spostrzedz od lat dziesięciu żywy ruch; niemal rok rocznie powstaje nowa fabryka, lub dalsze przerabiają swe zastarzałe urządzenia na nowsze. To też śmiało możemy powiedzieć, iż fabryki takie jak w Osieku, Bobrku, „płaszowskiej Spółki“ w Płaszowie, księcia E. Sanguszki w Tarnowie, w Niepołomicach, w Polance-Karol, są to fabryki stojące pod względem uszadzenia na wysokości dzisiejszego stanu techniki ceglarskiej. Niestety, fabryki dachówek w naszym kraju cierpią na brak swojskich sił majsterskich i kierowniczych. Sprowadzanie sił z po za granic kraju, z powodu niemożności porozumienia się ich z naszym robotnikiem, jest niemożliwe, a siła nasza, należycie uzdolniona jest niestety rzadkością.

Tutaj zatem widzę pole do pracy dla odpowiedniej szkoły kieramicznej.

Jednakowoż co do pomieszczenia szkoły we Lwowie zauważać muszę, że odnośnie do tego działu przemysłu byłaby ona położoną najniefortunniej. Znacniejsze fabryki dachówek znajdują się niemal wyłącznie w zachodniej części kraju. Szkoła może na przemysł ten oddziaływać korzystnie, jeżeli będzie położoną w pobliżu siedziby tego przemysłu. Z tego założenia wychodząc, Wydział krajowy założył w Podgórzu krajowe

Kursa dla przemysłu kieramicznego, których zadaniem jest właśnie kształcenie majstrów i kierowników dla fabryk dachówek i cegieł. A w obec istnienia tego zakładu staje się zbytecznym wprowadzenie działu odpowiedniego w lwowskiej szkole kieramicznej, dla stosunków bowiem krajowych dostatecznym jest jeden zakład kształcący siły majsterskie i kierownicze dla fabryk dachówek i cegieł.

Reasumuję moje wywody:

1. Kreowanie szkoły kieramicznej we Lwowie, o ile by ona objęła działy przewidziane w Statucie c. k. Szkoły przemysłowej we Lwowie, jest dla stosunków przemysłu kieramicznego w kraju bardzo pożądanym; jednakowoż ze względu na odległość Lwowa od powiatów zachodnich kraju, szkoła ta tylko w nieznacznym stopniu wywierałaby wpływ na przemysł kieramiczny w okręgu Izby handlowej i przemysłowej krakowskiej.

2. Ze względu na interesa przemysłu kieramicznego w okręgu omawianym, pożądanym by było oparcie organizacji istniejących już kraj. Kursów dla przemysłu kier. na całym szeregu specjalnych kursów dla zawodów kieramiczno-budowlanych, a to mianowicie:

- a) dla majstrów i kierowników fabryk dachówek i cegieł;
- b) dla kaflarzy;
- c) dla palaczy w piecach ceramicznych i wapienniczych;
- d) dla majstrów w fabrykach wapna, gipsu i cementu;
- e) dla majstrów betoniarskich;
- f) dla odlewaczy form gipsowych i sztukatorów;
- g) dla strzelania skał.

Kursa te, trwające krótki przeciąg czasu, powtarzane co pewien czas, ułatwiłyby ludziom ubogim możliwość korzystania z nich, a przeznaczony by były głównie dla pracowników danego zawodu.

Nadto przy Kursach tych powinno być kreowane odpowiednie pracownie doświadczalne z których przemysłowcy odnośni bezpośrednio by korzystać mogli.

W tym kierunku usiłowania Wydziału krajowego powinny znaleźć wydatną pomoc ze strony c. k. Rządu.

KRONIKA BUDOWLANA.

Ruch budowlany na prowincyi.

Szczurowa: ma być wykonany dom gminny kosztem około 24,000 koron.

Krosno: przeprowadzoną będzie budowa gmachu dla Rady powiatowej kosztem około 115.000 kor.

Oświęcim: Dobudowa domu Towarzystwa oszczędności i pożyczek kosztem 29.000 koron.

W Krakowie sezon budowlany zapowiada się w roku bieżącym dość dobrze. I tak wedle dotychczas zebranych wiadomości, przyjdzie do następujących budowli:

1. Przybudowa do domu akademickiego przy ul. Jabłonowskich;

2. Przebudowa i budowa nowej oficyny w domu ks. Ogińskiej przy ul. Wolskiej;

3. Budowa oficyny jednopiętrowej w realności p. Uznańskiego przy ul. Długiej (w budowie);

4. 2 domy trzypiętrowe p. Stawieńskiego przy ul. Sobieskiego;

Kościół i klasztor Karmelitanek bosych przy ul. Łobzowskiej kosztem 300.000 k.; budowniczy radca T. Stryjeński. Do budowy zużyje się:

1½ mil. cegły

1000 m³ wapna

2200 „ piasku

1650 „ kamienia

22.000 kg. cementu

12.000 „ gipsu

6.000 „ wapna hydraulicznego

6. Dom dwupiętrowy p. Bujasa przy ul. Nad Rudawą.

7. Dom p. Weinsteina (Rittermann pełnomocnik) przy ul. Nowej dwupiętrowy dom.

Dom i oficyna dwupiętrowe p. Antoniny Kramarczykowej przy ul. Długiej l. 72.

Skutkiem nagłego zapotrzebowania cegły okazał się brak jej, tak że jej ceny nagle podskoczyły. I gdy na początku r. 1903 sprzedawali niektórzy fabrykanci po 21 kor za 1000 z dostawą, dziś idzie cegła po 25 i 27 k. z dostawą. Zdaje się że po zeszłorocznej stagnacji stosunki się nieco poprawią.

Kronika.

Zjazd zdunów (kaflarzy) projektowany jest na rok bieżący w Warszawie.

Dla przemysłu cementowego w Niemczech. rok 1902 był jak pisze dobrze poinformowane czasopismo „Thonindustrie Zeitung“ pomyśny i bogaty w ciężkie troski. Wpra-

wdzie są pewne bardzo słabe wskazówki że już najgorsze minęło, ale jeszcze wiele wody upłynie, zanim przeminą skutki tego ciosu i zanim ten przemysł ponownie odpowie-dnio zakwitnie. — Niestety, sytuacja to w przemyśle cementowym prawie powszechna, i u nas w Austrii nie lepiej. —

Stowarzyszeń dla sprzedaży cegieł było w r. 1902 w całych Niemczech 75. Świadczy to o wysoko rozwiniętym poczuciu potrzeby wspólnej obrony własnych interesów. Niestety w Krakowie inaczej! jedyne towarzystwo budowlane po usilnych próbach wspólnego prowadzenia sprzedaży cegieł, zniszczone jest rozwiązać się. Czy ceglarze na takim maszerowaniu w pojedynkę bardzo zyskają wątpić należy? —

Od Redakcyi.

Upraszamy o odnowienie przedpłaty, gdyż stosownie do tego cheemy uregulować wielkość nakładu.

Prenumeratorów i czytelników naszych w Królestwie zawiadamiamy, iż najkorzystniej pismo nasze abonować przez

Księgarnię E. Wendego i Spółki

Warszawa, Marszałkowska 6.

Dyrekcya Gazowni miejskiej

W KRAKOWIE

polca Sanownej Publiczności znany z dobroci

KOKS GAZOWY

gruby do kuźni i osuszania, łamany na opał, z dostawą w workach plombowanych. Przy zamówieniach przynajmniej ¼ wagonu (25 Metr. Centn.), **znaczny rabat.**

Smola gazowa

(TER)

do utrwalania drzewa, jako to: słupów parkanowych, wiązań mostowych, poręczy, dachów gąłowych a także do zalewania szpar w bruku. 24—2

Ceny znacznie niższe. Wiadomość na zapytanie.

6-2

„KAMERA“

Atelier artystyczno-fotograficzne

W KRAKOWIE,

ul. św. Gertrudy L. 24

(dom OO. Misyonarzy)

oraz

Magazyn przyborów fotograficznych

w Krakowie Hotel pod Różą

poleca się łaskawym względom.

KOPALNIA i FABRYKA GIPSU

FR. LENERTA W KRAKOWIE

zastępujący również najlepszą fabrykę węgierskiego gipsu na Galicyę, poleca: 3-2

Nr. I. F. A. najprzedniejszy 100 kłgr. 8 Kor. 30 h. — Nr. I. F. M. najtrwalszy modelowy specjalnie dla fabryk dachówek i kaflarń 100 kłgr. 8 Kor. 30 h. — Nr. II. taki sam tylko grubiej mielony 7 Kor. — Nr. III. stukaterski do odlewu węgierski 4 Kor. 60 hal. — Nr. IV. stukaterski do odlewu podgórski 2 Kor. 90 h. — Nr. V. murarski do fasad i sufitów 2 Kor. 10 hal. za 100 kłgr. z workiem, Skład Sławkowska 6. lub kolej w Krakowie, zaś loco kolej Podgórze-Płaszów: 10,000 kłgr. murarskiego wraz z workami Koron 180. — Surowy Alabaster w bryłach 10,000 kłgr. Koron 75.; surowy mielony nawozowy żółtawy bez worków Koron 90, szary mielony Koron 80.

Zarząd dóbr Sądowa Wisznia ma do sprzedania

- 1) Lokomobilę Robey A-Comp. Lincoln 1870,
- 2) maszynę parową Compound z kondensacją,
- 3) kocioł Dupuis J. Bredt Ottynia,
- 4) różne maszyny do fabrykacji dachówki i cegły.

Wiadomość tamże.

4-4

12-2 BIURO TECHNICZNE

F. LORD, KRAKÓW

ul. Floryańska 55, Telefon 230

Skład maszyn, narzędzi i artykułów technicznych dla wszelkich gałęzi przemysłu.

Instalacja elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, plany, kosztorysy i projekty gratis.

Dostarcza: Maszyny parowe, kotły, motory gazowe i naftowe. Kamienie francuskie i krajowe. Walce porcelanowe i stalowe. Pompy i siłkawki. Węże gumowe i parciane.

Skład i wyłączna sprzedaż oryginalnych rosyjskich oleismarowych firmy S. M. Schibaef & Co. — Oliwę maszynową, Tuszcz Towota. Zastępstwo firmy F. Reddaway & Co. Ltd. dla pasów oryginalnych Reddaway. Pasy skórzane, parciane i gumowe. Paski do szycia i krupony. Płyty i liny gumowe i asbestowe. Przybory do maszyn (armatury) wszelkiego rodzaju, Liny parciane i druciane. Plótna i papier szmirglowy. Żaźnice i oliwiarki wszelkiego rodzaju. Pokrowce nieprzemakalne. Wszelkie armatury dla urządzeń wodociagowych, łazienek i klozetów. Dzwonki elektryczne i przybory do tychże. Papier szybrowy.

Kosztorysy na urządzenie cegieł parowych.

Fabryka wyrobów betonowych Jana Rajcherta

Podgórze, ul. Kalwaryjska Nr. 28

wyrabia posadzki cementowe różnego rodzaju, rury, rynny, kamienie studienne, kanały.

Ceny nader przystępne. — Zamówienia na prowincję skutecznie natychmiast. 12-1

Plany i kosztorysy 23-3

na budowę pieców do wypalania cegieł, dachówek, kafla, wapna, gipsu i cementu wszelkich systemów.

Wykonywanie wszelkich budowli

Architekt Eugeniusz Ronka

w Podgórzu (Lwowska 14).

Powszechna Wystawa krajowa we Lwowie 1894.
dyplom honorowy c. k. Ministerstwa handlu.

Powszechna Wystawa krajowa w Krakowie 1887.
srebrny medal c. k. Ministerstwa handlu.

Wystawa Przemysłowa w Rzeszowie 1884.
srebrny medal.

Wystawa Jubileuszowa Towarzystwa politechnicznego we Lwowie 1902 zaszczytne uznanie.

Fabryka pasów pędowych IGNACEGO WURMA

w Krakowie ul. Kanonicza L. 18, 24—3

polecą najlepszej jakości pasy z kruponów i skór wołowych po cenie konkurencyjnej. — Fabryka dostarcza pasów: dla c. k. Dyrekcyi kolei państwowych, wiertnictwa, fabryk, młynów, tartaków, cegielni, gorzeli, browarów etc.

Pośrednictwo pracy.

(Cena ogłoszeń w tym dziale wynosi 1 gr. za słowo zwykłym drukiem a 2 gr. tłustym).

Palacz doświadczony 15 lat bez przerwy
w jednej fabryce zajęty,

poszukuje zaraz posady

Wiadomość: dla Stanisława Barana w Redakcyi.

Egzaminowany maszynista

przez kilka lat zatrudniony w fabryce dachówek
poszukuje zaraz posady.

Wiadomość: dla Stanisława Oleksy w Redakcyi.

Wydział pośrednictwa pracy

przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie

(Krakowskie przedmieście 66)

ogłasza o wakującej posiadzie dla:

Technika z kapitałem 6000 rub. do
zarządzania cegielnią, z udziałem w zyskach.

Maszynista

od lat kilku czynny w fabrykach dachówek
i cegiel, mający kilkunastoletnią praktykę
w rozmaitych fabrykach

poszukuje zaraz posady.

Wiadomość N. N. w Redakcyi.

Egzaminowany Maszynista

zarazem zdolny ślusarz i monter od lat
kilkunastu czynny w rozmaitych przedsię-
biorstwach: w gazowni, fabryce maszyn,
cegielni i przy wodociągach,

szuka posady zaraz.

Chlubne świadectwa. — Wiadomość: dla
Leopolda Latowickiego w Redakcyi
„Przewodnika“.

Poszukuję

Przedsiębiorcę kierownika

dla cegielni z piecem pierścieniowym, z kaucją 1000 ztr.

Oferty i świadectwa przesyłać do

3—3

Ludwika Holzera, budowniczego i właściciela cegielni w Rzeszowie.

Józef POKRZYWNICKI i S-ka

WARSZAWSKA FABRYKA SZKLIWA

(GLAZURY)

na wszelkiego rodzaju wyroby ceramiczne.

Wyrabia:

Szkliva na piece białe i majolikowe w różnych kolorach i wszelkiego rodzaju szkliva na ceramikę budowlaną.

Buduje, urządza i w ruch puszcza **Fabryki pieców** zwyczajnych, berlińskich i majolikowych. 24—4

Dom techniczno-handlowy

BRAND i S-ka

Kraków, Szewska 13 (telefon 473)

POLECA

WSZELKIE MATERIAŁY DLA CEGIEŁ PAROWYCH

jakoto: oleje maszynowe i cylindrowe, pasy, uszczelnienia, narzędzie, papier szybrowy itp.

Kosztorysy na całkowite urządzenie cegieł parowych.

Cenniki ilustrowane na żądanie. 24—4

„CHEMIK POLSKI“

czasopismo poświęcone wszystkim gałęziom chemii teoretycznej i stosowanej.

Warszawa, ul. Marszałkowska 118.

Prenumerata:

rocznie 10 rs., półrocznie 5, kwartalnie 2.50.

BUDOWY

pieców pierścieniowych do wypalania cegieł, dachówek, wapna i t. p.

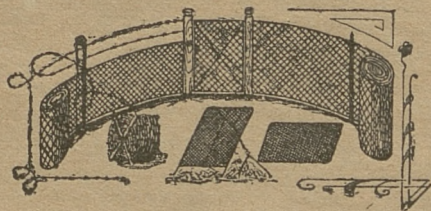
kominów fabrycznych, obmurowania maszyn,

podjekuje się 9—9

KAZIMIERZ ZIELIŃSKI

Podgórze, Kraszewskiego 288.

Wieloletnia praktyka. Pierwszorządne referencye.

FABRYKA SIATEK

mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornamentalnych kutych

J. Gorecki

Kraków, ul. ś. Wawrzyńca 26,

wykonuje wszelkie roboty w zakresie powyższych fabrykatów wchodzące.

Cenniki odwrotnie przesyła.

Ceny przystępne.

Terminu ściśle dotrzymuje. 24—4

„Architekt“

miesięcznik poświęcony architekturze, budownictwu i przemysłowi artystycznemu.

Prenumerata roczna: 20 kor., 10 rs., 20 mk., 30 fr.

Adres: Kraków, Wolska 36.

Do nabycia w Redakcyi „Przewodnika“.

Józef Leski: Glina i wyroby z niej. Cena 60 hal.

Jan Lombardo: O działaniu kwasu węglowego na cement. Cena 40 hal.

Przegląd ceramiczny rocznik I. Cena 10 Kor.

Oraz dzieła we wszystkich językach dotyczące techniki ceramicznej, wyrobu wapna, cementu itp.

Wysyłka za pobraniem pocztowem lub za poprzedniem nadesłaniem gotówki.